

Salamon Golda

Itt én vagyok a lovainkkal Nagybányán. Mikor a [második] férjem, Salamon Áron beteg volt, akkor én kellett menjek intézni az ő munkáját, azért voltam én a lovakkal. Miután az első férjem, Simonovits Jenő meghalt 1970-ben, sok mindent eladtam, a lovakat is eladtam, de azt' férjhez mentem másodszor, annak volt lova szintén. A második férjem Salamon Áron volt, Urinak mondták. Egy évvel volt fiatalabb az első férjemnél, 1908-ban született itt, [Máramaros]Szigeten. Vele csak polgárilag esküdtem meg, körülbelül 1972-ben mentem én férjhez. Muszáj volt férjhez menjek, mert olyan volt a foglalkozásunk, hogy volt két stráfszekér, lovak, dolgoztam kocsisokkal, és azok nagyon szemtelenek voltak, nem maradhattam egyedül. És akkor korán [hamar] kellett férjhez menni. Nálunk, a zsidóknál, miután meghal egy asszonynak a férje, nem bűn, még ha négy hétre rá megy is férjhez. Mert a mi vallásunk úgy írja elő, minthogy paráználkodjon, inkább legyen férjnél, és legyen inkább családja. Amíg az első férjem élt, nem tudtam menni sehová, gazdálkodással foglalkoztunk, és nem hagyhattam el a házat. Tartottunk mi mindenféle majorságot, voltak

tehenek, voltak lovak, és a férjem nem akart maradni egyedül egy napot se. Miután másodszor férjhez mentem, a férjemet itthon hagytam, és én tudtam menni. 1973-ban voltam Izraelben, és 1975-ben voltam Amerikában. Cseáu [Ceaurescu, lásd: Ceaurescu, Nicolae] idejében kétevente engedtek csak [ki az országból]. Akkor tizenháromezer lej volt a repülőjegy Amerikába jövetmenet, Izraelbe pedig kétezer-ötszáz lej. Én mikor mentem Izraelbe, gondoltam, hogy fogom látni ezeket a szép ünnepeket, mint itt, mikor ünnepeltünk. Már nincsen ott se. Itt [Máramarosszigeten] nagyon tartották régen az ünnepet, még a háború után is, mikor voltak zsidók. Nem voltak olyan túl vallásos zsidók, de tartottuk az ünnepet úgy, ahogy szokták tartani. De Izraelben mondom a sógornőmnek, 'Te, gyere velem el a templomba, hadd lássam, milyen szokás van itten'. Éppen Szimhát Tojra [Szimhát Tóra] volt, mikor végződnek az ősünnepek, amikor kiveszik a tórákat, és táncolnak a Tórával. 'Ó, te még tartasz ekkora marhaságot?', azt mondja. 'Mire [Miért] menjünk templomba?' Nem gyújt gyertyát se, nem tartja a szombatot se. És Izraelben, a Szentföldön? Azt mondja, 'Ebből nem élünk meg', mármint a vallásból. Nagy hazafiak mind, az igaz. De nem tartják a vallást. Amerikába úgy mentem, hogy itt volt egy ismerősöm, és ő megcsinálta a hívólevelet. Egy románai asszony, de nagyon jóban voltunk. Neki Leihter Sanyi -- ő [akna]sugatagi -- egy unokaöccse volt, de őnála nem ivott egy pohár vizet sem, mert Sanyinak keresztény a felesége, ő [az ismerős] meg vallásos volt, és itt lakott nálam. Mert én el voltam ösmerve, hogy én zsidó vagyok, mert zsidók a szüleim is. És akkor még tudtam tartani a zsidó vallást, mert volt sakter. Amerika nagyon szép, össze se lehet hasonlítani [Romániával]. Először Izraelben voltam, és azt hittem, hogy szebb ország a világon nincsen, mint Izrael. Mert tényleg nagyon szép. De mikor már voltam Amerikában, már nagyon nagy különbséget láttam. Úgy tűnt nekem Izrael Amerikához [viszonyítva], mint Románia Izraelhez. Hát Amerika? azt nem is lehet elmondani, milyen egy ország. Az emberek is, az épületek is, a munkahelyek is, minden, nem is lehet összehasonlítani. Amerikában megérkeztem Brooklynba. Brooklyn olyan nagy, mint három város itt, Romániában. Ott egy unokatestvéremnél, Walter Szrulinál [Walter Haimnak, az anya egyik testvérének a fiánál] is voltam, de többet voltam az ismerősömnél, aki küldte nekem a hívólevelet. Azt' jöttek kocsival, és vittek Philadelphiába, vittek New Jerseybe, több helyen voltam, unokatestvéreknél. Aztán voltam Kanadában három hétig a sógornőmnél, Salamon Rifkinél.